

OGI Update No.6 February, 1999

The information bulletin of Organization "Gromadyanska Initsiatyva"(OGI) International
Tel / Fax: +380 44 2538470 E-mail: office@ogii.org Web-page: www.ogii.org

ПРОЕКТ З ТРАНСКОРДОННОГО ЕКОЛОГІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА (ТЕС).
Регіон: Україна - Республіка Молдова.

Вступ

Міжнародна організація "Громадянська Ініціатива" спільно із Програмою Розвитку ООН в Україні за підтримки Програми Схід-Схід Міжнародного Фонду "Відродження" проводить два регіональні семінари-наради *"Транскордонні екологічні проблеми: досягнення, потреби, шляхи вирішення спільними зусиллями"*, основною метою яких є розробка рекомендацій по практичному вирішенню транскордонних екологічних проблем на межі між Україною і Республікою Молдова (**перший семінар - 8-11 лютого 1999 р., м. Київ**) та Україною і Російською Федерацією (**другий семінар - 10-13 березня 1999 р., м.Київ**), а також сприяння встановленню діалогу відповідних державних установ, місцевих органів влади, що прилягають до прикордонних територій, і неурядових організацій із питань практичного вирішення невідкладних транскордонних екологічних проблем і зв'язаних із цим соціально-економічних проблем. Проведення подібних семінарів-нарад планується також між Україною та іншими країнами-сусідами, із якими Україна має спільні кордони.

Заплановані семінари з питань транскордонних екологічних проблем є продовженням проекту СОФІЯ+3 по оцінці неурядовими організаціями Національних планів дій з охорони навколишнього середовища у країнах ННД, який був представлений на 4-й Конференції Міністрів навколишнього середовища в Орхусі в червні 1998 р., де неурядові організації ухвалили результати проекту і визначили основні напрямки своєї спільної діяльності на майбутнє.

Основні напрямки діяльності неурядових організацій на майбутнє передбачають наступне:

1. Поглиблення співробітництва заради економічних досягнень без екологічних втрат між неурядовими організаціями та центральними і місцевими органами влади, науковою громадськістю, а також іншими основними групами суспільства, **тому, що саме таке співробітництво передбачає попередження і вирішення екологічних проблем одночасно зі структурною перебудовою економіки й у рамках цієї структурної перебудови.**
2. Сприяння розробці і впровадженню Місцевих Планів дій з охорони навколишнього середовища (МПДОНС) за участю основних груп суспільства.
3. Сприяння обміну досвідом між країнами ННД та Центральної і Східної Європи для забезпечення більш ефективної реалізації цілей і задач процесу "Навколишнє середовище для Європи" у своїх країнах.
4. Продовження співробітництва з неурядовими організаціями інших країн, організаціями системи ООН, Цільовою групою ПДОНС (ОЕСР) та іншими міжнародними і міжурядовими організаціями.

Основою для реалізації неурядовими організаціями вищевказаних напрямків у рамках процесу "Навколишнє середовище для Європи" є Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень із питань навколишнього середовища, а також статті 2, 43 і 44 Декларації 4-ї Конференції Міністрів навколишнього середовища.

Чому неурядові організації почали сприяти розробці і впровадженню МПДОНС шляхом проведення семінарів саме з питань транскордонних екологічних проблем? Причин декілька:

1. Результати проекту СОФІЯ+3 показали, що координація дій із питань охорони навколишнього середовища основних груп суспільства, відповідних державних установ України із сусідніми країнами залишається слабкою. Краща координація дій по вирішенню спільних екологічних проблем дозволить попереджати і вирішувати екологічні проблеми значно ефективніше.
2. Інтеграція координованих спільних дій у МПДОНС істотно зменшить витрати кожній із сторін на впровадження МПДОНС, що не тільки економічно вигідно. Це створить сприятливий політичний клімат для часткового залучення зовнішніх джерел фінансування, що, зокрема, впливає із статей 5 і 45 Декларації 4-ї Конференції Міністрів навколишнього середовища.
3. Подібні заходи стимулюють співробітництво й участь основних груп сусідніх країн у процесі прийняття рішень і сприяють більш ефективній реалізації Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень із питань навколишнього середовища.

Двостороння зустріч з питань транскордонного співробітництва в регіоні Україна - Республіка Молдова (8 - 11 лютого 1999 р., м. Київ)

Від Республіки Молдова в роботі першого семінару брали участь Заступник Міністра навколишнього середовища Республіки Молдова Валентин Бобейке, представники відповідних управлінь Міністерства навколишнього середовища, Міністерства закордонних справ, Програми Розвитку ООН, неурядових організацій (НУО) і місцевих органів влади Республіки Молдова. У роботі семінару також брав участь представник від Європейської Економічної Комісії ООН Андреас Канерт.

Від України в семінарі взяли участь Голова Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та наслідків Чорнобильської катастрофи Юрій Самойленко, Перший заступник Міністра Мінекобезпеки України Володимир Братішко, Представник Програми Розвитку ООН і Координатор організацій системи ООН в Україні Педро Пабло Вільянуева, фахівці Програми Розвитку ООН, відповідних управлінь Мінекобезпеки України, Адміністрації Президента України, Національної Академії Наук України, представники місцевих органів влади і управлінь Мінекобезпеки від Вінницької, Чернівецької й Одеської областей, а також представники НУО України.

У процесі роботи першого семінару визначені невідкладні транскордонні екологічні проблеми, що мають місце на межі між Україною і Республікою Молдова, а також розроблені пропозиції щодо шляхів практичного вирішення цих проблем спільними зусиллями. На семінарі також обговорювалися питання можливих форм співробітництва різних суспільних груп України і Республіки Молдова для забезпечення більш ефективного вирішення цих проблем, а також питання інтегрування практичних підходів у вирішенні транскордонних екологічних проблем у Місцеві Плани Дій з охорони навколишнього середовища і програми соціально-економічного розвитку суміжних територій.

Результати

Визначено ТРАНСКОРДОННІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ регіону Україна - Республіка Молдова та запропоновано шляхи попередження і вирішення транскордонних екологічних проблем.

ПРОБЛЕМИ

1. Якість питної води.
2. Зберігання і раціональне використання біоресурсів (басейну Дністра, придунайських озер).
3. Управління водними ресурсами. Відсутність погодженої системи менеджменту в басейнах рік.
4. Відсутність погодженої (скоординованої) нормативно-правової бази транскордонного співробітництва. Невідповідність національної нормативно-правової бази України і Республіки Молдова прийнятим міжнародним стандартам.
5. Низька ефективність системи взаємного інформування й оповіщення.
6. Відсутність ефективних механізмів інтегрування екологічних програм у державні програми соціально-економічного розвитку.
7. Відсутність системи оцінки ризику (наприклад, ризик неупорядкованого накопичення озброєння).
8. Відсутність ефективних систем управління транскордонним переміщенням відходів.
9. Недостатньо ефективне планування спільних дій по попередженню та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Серед перерахованих вище проблем були визначені

НЕВІДКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ

1. Якість питної води.
2. Відсутність погодженої (скоординованої) нормативно-правової бази транскордонного співробітництва. Невідповідність національної нормативно-правової бази України і Республіки Молдова прийнятим міжнародним стандартам.
3. Зберігання і раціональне використання біоресурсів (басейну Дністра, придунайських озер).
4. Відсутність погодженої системи менеджменту в басейнах рік.

Запропоновані шляхи попередження і вирішення транскордонних екологічних проблем:

Забезпечення правового поля:

1. Взаємне вивчення екологічного законодавства країн, нормативів, стандартів, методик оцінки якості води і т.д.
2. Створення єдиного правового поля і погодженої нормативної бази в області охорони навколишнього середовища регіону. Удосконалювання законодавчо-нормативної бази з питань транскордонного переміщення відходів.
3. Співробітництво по удосконаленню законодавства в рамках процесу інтеграції в ЄЕС і виконання міжнародних Конвенцій відповідно Україною і Республікою Молдовою. Обмін досвідом у процесі ратифікації і проведення в життя Конвенції про доступ громадськості до екологічної інформації й участі громадськості в процесі прийняття рішень.

Моніторинг:

1. Упорядкування єдиної взаємопогоджуваної програми моніторингу транскордонних водних об'єктів з обліком специфіки антропогенного впливу на якість поверхневих вод.
2. Обмін інформацією і даними для створення банку даних і погодженої аналітичної інформаційно-виміральної системи.

3. Створити мережу пунктів спільного спостереження для контролю якості води і повітря.
4. Обмін досвідом і методологією прогнозування стану навколишнього середовища.

Дії для забезпечення ефективного управління ресурсами:

1. Розробка нових правил експлуатації каскаду Дністровських водоймищ з обліком екологічних пріоритетів. Рекомендувати урядам України і Республіки Молдова спільно вирішити питання запобігання негативних наслідків, зв'язаних з експлуатацією Дністровської ГЕС.
2. Обмін досвідом проведення інвентаризації джерел забруднення і розробка спільної програми заходів щодо зниження їхнього впливу.
3. Розвиток співробітництва місцевих органів влади України і Республіки Молдова за рішенням транскордонних екологічних проблем.
4. Проведення спільної екологічної експертизи проектів по розвитку нафтоterminalів і т.д. при обов'язковій участі місцевих органів влади і громадськості.
5. Упорядкування кадастру біологічного різноманіття. Здійснення спільних погоджених заходів для зберігання биорізноманіття.
6. Обмін досвідом по запобіганню екологічного збитку при конверсії підприємств військово-промислового комплексу і виконанні робіт з оцінки еколого-економічних збитків і механізмів їх відшкодування.
7. Оптимізація господарської діяльності на землях водного фонду.
8. Розробка ефективних механізмів інтегрування МПДОНС та спільних дій в області охорони навколишнього середовища в програми соціально-економічного розвитку суміжних територій.

Участь громадськості та доступ до інформації:

1. Інформування органів самоврядування, місцевих органів виконавчої влади і НУО про екологічний стан регіону. Формування суспільної підтримки спільних дій.
2. Розвиток співробітництва законодавчих та державних органів охорони навколишнього середовища України і Республіки Молдова з НУО, особливо, із питань розробки і впровадження Місцевих планів дій з охорони навколишнього середовища (МПДОНС) та по інтегруванню в МПДОНС транскордонних екологічних проблем.
3. Громадським організаціям активізувати діяльність у сприянні ратифікації Конвенцій:
 1. "Про доступ до екологічної інформації й участі громадськості в процесі прийняття рішень"; (Україна, Республіка Молдова)
 2. "Про захист та використання транскордонних водних шляхів і озер міжнародного значення"; (Україна)
 3. Рамсарська Конвенція про зберігання водно-болотних угідь міжнародного значення (Республіка Молдова)
4. Законодавчим і державним органам охорони навколишнього середовища Республіки Молдови й України
 1. Підтримувати ініціативи неурядових організацій по встановленню співробітництва різних секторів суспільства з відповідними державними установами, спрямовані на вирішення транскордонних екологічних проблем.
 2. Включати до складу існуючих і створюваних робочих груп на міждержавному, національному і місцевому рівнях представників від неурядових організацій.
5. Створити форум громадських організацій басейнів Дністра і придунайських озер.
6. Вжити заходів по інформуванню і координації зусиль у вирішенні транскордонних екологічних проблем Україна - Республіка Молдова в рамках існуючих проектів. Забезпечити прозорість процесу реалізації прийнятих рішень.

Форми співробітництва для вирішення проблем:

1. Двосторонні угоди (наприклад, міждержавний Договір про співробітництво в області охорони навколишнього середовища)
2. Спільні регіональні програми, регіональні плани дій з охорони навколишнього середовища. Координація дій по розробці і впровадженню Місцевих планів дій з охорони навколишнього середовища.
3. Спільні екологічно орієнтовані інвестиційні проекти.
4. Проведення спільних екологічних акцій у прикордонних районах до Дня Землі, Дня захисту навколишнього середовища і т.д. Розвиток спільних екологічних ініціатив з екологічної освіти.
5. Обмін досвідом по створенню Регіональних Екологічних Центрив в Україні і Республіці Молдова.
6. Створити координаційну робочу групу, до складу якої з боку України і Республіки Молдова ввійдуть представники законодавчих і державних органів охорони навколишнього середовища, місцевих органів влади прилеглих територій і неурядових організацій.
7. Розробка в партнерстві з неурядовими організаціями спільних екологічно орієнтованих проектів із притягненням закордонних інвестицій, при цьому виділяти як пріоритетні наступні регіони: середній Дністер і придунайські озера, міждержавна територія в низов'ях Дністра, що охороняється.

Внутрішні і зовнішні ресурси для вирішення транскордонних екологічних проблем:

1. Внутрішні ресурси:

1. Екологічні фонди.
2. Плата за природні ресурси.
3. Бюджети на державному, регіональному і місцевих рівнях.
4. Добродійні фонди.

2. Зовнішні ресурси:

1. Міжнародні програми, спонсорські організації (гранти) і кредити для екологічно орієнтованих інвестиційних проектів, ресурси створюваних Нових Регіональних Екологічних Центрив.
2. Міждержавні відносини (у т.ч. допомога від інших держав).

Запропоновані заходи для забезпечення політичної підтримки вирішення транскордонних екологічних проблем Україна - Республіка Молдова:

1. Лоббіювання екологічно орієнтованих програм і інвестиційних проектів за участю різних суспільних груп.
2. Підготовка та укладання двостороннього міждержавного Договору про співробітництво в області охорони навколишнього середовища.
3. Розширення інформованості населення та формування суспільної підтримки спільних дій.
4. Удосконалювання схем взаємодії законодавчої, виконавчої і місцевої влади, неурядових організацій, підприємницьких структур на внутрішньодержавному і міждержавному рівнях.

Необхідні інституціональні зміни:

1. Формування Єврорегіонів, Екоєврорегіонів. Поліпшити координацію спільних дій з охорони навколишнього середовища місцевих органів влади України і Республіки Молдова шляхом активізації робіт по створенню Єврорегіону (Україна, Республіка Молдова, Румунія).
2. Розвиток інституційно-організаційних міждержавних структур; розширення зв'язків

між НУО та розвиток партнерства державних установ із НУО.